

Motion till riksdagen 2009/10:N473

av **Tomas Eneroth m.fl. (s)**

Utgiftsområde 21 Energi

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag till ett långsiktigt kompletterande stöd för havsbaserad vindkraft.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om uttagsskatt för vindkraftskooperativ.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om branschprogram för vindkraftsbranschen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vita certifikat.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om konkurrens på elmarknaderna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om fjärrvärmemarknaden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Vattenfall.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om energiforskning och kommersialisering av ny energiteknik.
9. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen under utgiftsområde 21 Energi enligt uppställning:

Tusen kronor		
Anslag	Regeringens förslag	Anslagsförändring
1:5 Energiforskning, kommersialisering m.m. <i>Ökad satsning på steget mellan utveckling och fullskalig produktion</i>	1 331 736	+333 000
1:11 Energiteknik <i>Kraftsamlas och förstärks i anslag 1:5</i>	122 000	-122 000
Nytt anslag: Oljeeffektivisering i industrin <i>Nytt program för att fasa ut kol och olja</i>	0	+100 000
Summa	3 157 051	311 000

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 2 hänvisat till SkU.

Motivering

Energi skall användas effektivt och med låg inverkan på klimat och miljö. All använd energi skall på sikt vara förnybar. Samtidigt skall energipolitiken tillförsäkra Sverige en god tillgång på energi för att säkra välfärd och sysselsättning. Sverige skall ha ett överskott av el till fördel för både klimatet och industrins konkurrenskraft. Utgångsläget för att få till stånd en effektivare och miljövänligare energianvändning och -tillförsel i Sverige är relativt gott. Den totala energianvändningen ökar mycket långsamt trots en kraftig ekonomisk tillväxt sedan 1990. Denna trend väntas fortsätta enligt Energimyndighetens senaste prognos. Redan utan ytterligare åtgärder visar prognoserna på ett mycket kraftigt elöverskott i Sverige under de kommande 30 åren. Till detta skall också en höjning av ambitionerna för elcertifikatssystemet samt en fortsatt utbyggnad av den förnybara elproduktionen åren därefter läggas för att ge en rättvisande bild av den svenska elbalansen framöver. Energimyndighetens nyligen redovisade beräkningar visar att Sveriges nettoexport av el ytterligare kommer att förstärkas framåt 2030 redan utan detta antagande om fortsatt utbyggd produktionskapacitet. Med nya styrmedel är det möjligt att till år 2030 både minska användningen av el i Sverige och ytterligare öka produktionen av förnybar el. Vi förordar en politik som tryggar den svenska tillgången till el och upprätthåller effekten i energisystemet. Vår utgångspunkt är att Sverige har goda förutsättningar att klara detta.

Energieffektivisering

Elektricitet är en särskilt värdefull energiform som bör utnyttjas främst för de ändamål där den gör störst nytta och inte med bevarad verkningsgrad kan ersättas av andra energiformer. Vi vill genomföra en elväxling från energislösande lågproduktiv användning i främst icke energiintensiv industri och hos hushållen till högproduktiv produktion i process- och tillverkningsindustrin och en utbyggnad av järnväg och effektiva el- och hybridbilar. För att främja en effektivare elanvändning vill vi införa ett system för vita elcertifikat. Det är ett styrmedel där staten sätter ett obligatoriskt mål för energibesparingar och identifierar de parter som kommer att vara ålagda att uppnå målet, vilka åtgärder för energieffektivisering som kommer att ingå, hur de genomförda åtgärderna och dess besparingar skall mätas och verifieras m.m. Dessutom beslutar staten om hur handel av certifikat skall ske. Storbritannien och Italien har redan infört sådana system och andra länder planerar för dem. För alla hushåll bör dessutom obligatorisk, individuell och timvis mätning med eget kostnadsansvar för förbrukningen av el införas.

Fel! Okänt namn

Program för oljeeffektivisering i industrin

Samtidigt som vi har att hantera klimathotet har vårt ekonomiska system drabbats av en allvarlig finansiell kris. Detta har fått en del att vilja vänta med klimatåtgärderna. Det är ingen hållbar slutsats. En politik för ett bättre klimat är inte skadlig för ekonomin, tvärtom. Genom klimatinvesteringar kan vi bidra till fler jobb i Sverige och på så sätt bidra till att hantera den akuta ekonomiska krisen. Även på lång sikt finns det fördelar med en väl utformad klimat- och energipolitik. Om svenska företag först utvecklar den fossilfria teknik som hela världen kommer att efterfråga framöver har företagen goda förutsättningar att stärka sin internationella konkurrenskraft. Om företagen redan nu investerar i energieffektivare teknik vinner de kostnadsfördelar gentemot sina konkurrenter. Utformar vi stödet till den svenska industrins omvandling på rätt sätt innebär omställningen inte enbart en kostnad utan också en möjlighet till framtida arbetstillfällen och vinster.

Industrins totala oljeanvändning är idag 19 TWh. I grova drag fördelas denna användning så att hälften går till uppvärmning och hälften till olika processer i produktionen. En stor andel av uppvärmningsoljan inom industrin bör till 2020 kunna ersättas med biobränslen och fjärrvärme. Svensk industri bör också till 2020 avsevärt kunna effektivisera och minska sin oljeanvändning för processändamål. Inom den icke energiintensiva industrin finns i många fall också en stor potential för eleffektivisering som måste tas till vara.

Vi vill skynda på energieffektiviseringen inom industrin. Bland annat bör programmet för effektiviseringen av industrins elanvändning (PFE), som har visat sig mycket framgångsrikt, utvidgas till hela verkstadsindustrin. Vi vill också skyndsamt införa ett nytt program för konvertering från olja till andra mer klimatvänliga energislag (PFO). Därigenom kan industrins oljeberoende snabbt minskas genom att den olja som idag används för värme och ånga i industrin ersätts med biobränslen eller anslutning till fjärrvärme.

Förnybar energi

Den förnybara energin svarar i Sverige för en större andel av energiförsörjningen än i något annat EU-land, 40–43 %¹. Sedan länge är det framför allt vattenkraften och bioenergin som bidragit med stora andelar. Användningen av bioenergi i olika former har ökat starkt under senare år. Vindkraften står nu på tröskeln till sitt stora genombrott i Sverige. För övrig förnybar energi, som t.ex. sol- och vågenergi, drivs ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete med begynnande marknadsintroduktion, där svensk spjutspetsteknik i många fall ligger väl framme.

¹ Den förnybara andelen redovisas i statistik från Eurostat till 39,8 %. I denna statistik saknas dock värme som tillgodogörs i värmepumpar samt viss användning av bioenergi inom industrin. Om dessa inkluderas blir siffran närmare 43 %.

Under det rödgröna samarbetet 1998–2006 utvecklades många av de styrmedel som starkt bidragit till denna positiva utveckling. Bland annat höjdes koldioxidskatten i flera omgångar, biodrivmedel befriades från energi- och koldioxidskatt, förmånsvärdet för miljöbilar sänktes och fordonsskatten koldioxidifferentierades. Stödet till forskning och utveckling höjdes, ett klimatinvesteringsprogram, Klimp, och en lag om alternativa bränslen vid bensinstationer infördes. Ett system med elcertifikat för att stimulera utbyggnaden av den förnybara energin sattes igång 2003. Elcertifikatssystemet är ett kraftfullt styrmedel för stöd till ny förnybar elproduktion med framför allt etablerad teknik som biokraftvärme och vindkraft. Vi bedömer att det finns goda förutsättningar att med främst biokraftvärme och vindkraft uppnå åtminstone 30 TWh ny förnybar elproduktion 2020. Vi vill därför ytterligare höja ambitionsnivån för elcertifikatssystemet till 30 TWh ny förnybar el till 2020. Energimyndigheten bör ges i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter lämna förslag till utveckling av elcertifikatssystemet för att nå detta mål.

Vindkraften

Vindkraften står nu inför ett stort kommersiellt genombrott i Sverige. Produktionen från vindkraft har fördubblats på bara ett par år och det finns mycket omfattande planer på utbyggnad av stora vindkraftparker både på land och till havs. Vi stöder regeringens förslag om planeringsmål 2020 för vindkraften och för klarläggande av regler för nätanslutning m.m. Däremot föreslår vi, som ovan nämnts, ett högre mål för elcertifikatssystemet för att ta tillvara det stora intresse som finns.

Ett särskilt stöd, som kompletterar elcertifikaten, behövs till den havsbaserade vindkraften, som än så länge har högre kostnader än den landbaserade. Regeringen bör återkomma med förslag till ett långsiktigt kompletterande stöd till havsbaserad vindkraft. För närvarande utgår ett stöd i form av energiskatteavdrag med 12 öre per kWh t.o.m. 2009. Vi föreslår att stödet skall kvarstå tills vidare i avvaktan på en ny långsiktig stödform.

Vindkraftens decentraliserade struktur har gynnat ett utspritt ägande i form av andelar i vindkraftskooperativ. Omkring en tiondel av den svenska vindkraften ägs idag i denna form. Vi anser den mycket positiv, inte minst då den kan bidra till en ökad lokal förankring av vindkraften. Denna ägarform hotas emellertid idag av Skatteverket som vill belägga försäljning av el till andelsägare med uttagsskatt. Regeringen bör klargöra hur problemet kan lösas.

Energiforskning och kommersialisering

En snabb utbyggnad av den förnybara energin och en kraftfull energieffektivisering är de främsta verktygen för att uppnå en långsiktigt hållbar energiförsörjning i Sverige. Vi vill därför förutom att öka ambitionsnivån i elcertifikatssystemet satsa på forskning, utveckling och demonstrationsanläggningar. Den förnybara energins möjligheter att bli en viktig tillväxtbransch i Sverige

Fel! Okänt namn på

skall tas till vara. På sikt finns en mycket stor potential för ytterligare förnybar energi från bl.a. solenergi, biogas och andra biobränslen, vågenergi och geotermisk energi. Sverige ligger på flera av dessa områden långt framme i forskningsfronten och många lovande företag har också startats för att exploatera olika idéer. Det är angeläget att samhället på olika sätt stöder dessa ansträngningar. Vi föreslår därför en kraftig ambitionshöjning för energiforskning och kommersialiseringsinsatser i förhållande till regeringens förslag.

Elmarknaden

Den svenska elmarknaden präglas i alltför stor utsträckning av oligopol med ett fåtal stora aktörer, som dessutom i flera fall samäger viktiga produktionsanläggningar. Utvecklingen av den förnybara energin öppnar för fler aktörer, vilket kan leda till ökad konkurrens och en bättre prisbildning. Vi vill underlätta för nya aktörer att komma in på elmarknaden genom en effektiv och tydlig tillståndsprocess. Decentraliserat och småskaligt ägande av produktionsanläggningar i form av t.ex. ny integrerad mikroteknik för förnybar el i bostadsmiljö skall uppmuntras. Samägandet av kärnkraftverk bör begränsas och konkurrensproblemen inom vattenkraften åtgärdas. En studie bör genomföras för att se över förutsättningarna för att utveckla råkraftsmarknaden mot en marknad för s.k. baslast och en marknad för s.k. toppkraft. Vi vill också skärpa övervakningen av elmarknaden. Elbolagens möjligheter att teckna dyra tillsvidareavtal som är svåra att omförhandla eller gå ur bör begränsas, om möjligt genom lagstiftning.

Fjärrvärme

Fjärrvärmemarknaden präglas i stor utsträckning av s.k. naturliga monopol, dvs. det finns bara en leverantör av fjärrvärme i ett givet geografiskt område. Den som vill byta energileverantör tvingas i praktiken till byte till annan uppvärmningsform, vilket kan vara förenat med stora investeringar. Övervakningen av fjärrvärmeleverantörernas prissättning bör därför förbättras och en utredning göras om hur en prisprövning kan införas, vilket efterfrågas av samtliga aktörer på fjärrvärmemarknaden.

Ett sätt att förbättra konkurrensen kan vara att införa en rätt för alternativa fjärrvärmeproducenter att distribuera sin värme via fjärrvärmenäten, s.k. tredjepartstillträde. En sådan utredning har nyligen startat. En viktig energiresurs som på detta sätt kanske kan tillvaratas bättre är industrins spillvärme, som i många fall inte tas till vara, inte ens i lägen där ett sådant tillvaratagande vore naturligt.

Vattenfall

Vi anser att Vattenfall skall kvarstå i statlig ägo och ges en tydlig roll i omställningen av energisystemet till förnybar energi. Vi motsätter oss därför en utförsäljning. Vi tror inte att den svenska elförsörjningen blir bättre av att exempelvis ett tyskt bolag går in och äger Vattenfall, som har så avgörande betydelse för både elförsörjningen och energiomställningen. Vattenfall bör i stället, inom ramen för EU:s statsstödsregler och miljömässiga krav, möjliggöra Europas mest konkurrenskraftiga priser för den svenska elintensiva industrin.

Uranbrytning

Regeringen gav nyligen besked om att den ser positivt på uranbrytning i Sverige. Det är anmärkningsvärt att regeringen försöker påskina att det går att bryta uran och hantera kärnbränsle utan några nämnvärda risker för vare sig människor eller miljö. Detta är tvärtom något av det mest riskfyllda man kan syssla med. Kärnkraften kommer att utgöra en viktig del av vår elproduktion för lång tid framöver. Men vi anser att den skall fasas ut successivt med hänsyn till sysselsättning och välfärd och i den takt kärnkraftselen kan ersättas med el från förnybara källor och energieffektivisering. Vi anser att någon uranbrytning inte bör inledas i Sverige. Istället vill vi gå i motsatt riktning: satsa på det förnybara, och bidra till att farliga urangruvor också i andra länder kan stängas.

Stockholm den 6 oktober 2009

Tomas Eneroth (s)

Carina Adolfsson Elgestam (s)

Alf Eriksson (s)

Börje Vestlund (s)

Krister Örnfjäder (s)

Eva-Lena Jansson (s)

Renée Jeryd (s)

Karin Åström (s)